

Magyar Kézirat  
1959. III. 12.

## Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Gárdonyi Jenő

Cím:

## Alföldi szélmalom, őrségi harangláb, és a Tardi üstökőház Budapesten

Szabadtéri néprajzi múzeum létesül az Aranyhegy alatt

Osztályozás

Tá

He

Idő

Személy

Helyszám

708

Néprajzi Kézirat  
"1959."

Budapest kulturális intézményei a közeljövőben új, nemzetközi érdeklődésre számot tartó létesítménnyel gazdagodnak. Megvalósulás előtt áll a már régen tervezett *szabadtéri néprajzi múzeum*. A gondolat hosszú idő óta foglalkoztatja az illetékeseket. Most a Magyar Tudományos Akadémia néprajzi bizottsága és a Hazafias Népfront országos titkársága látott hozzá a kérdés megoldásához. Az Akadémia felkérte a fővárosi tanácsot, jelöljön ki megfelelő területet a múzeumnak. A döntés szerint a szabadtéri néprajzi múzeum az óbudai Aranyhegy környékén, a Rómaifürdővel szemben létesül, ahol egyelőre 30 hektárnyi területet jelölnek ki, de biztosítják a múzeum további terjeszkedését, mert mintegy 300 hektár terület áll rendelkezésre ezen a vidéken.

A szabadtéri néprajzi múzeumot a svéd *Skanzen* mintájára akarják létrehozni. E múzeum keretében gyűjtik majd össze és mutatják be a magyar tájak néprajzi és építészeti jellegzetességeit: településeket, lakóházakat, gazdasági épületeket, ma már csak ritkán látható népi építkezéseket. Svédországban, Finnországban, Norvégiában, Dániában, Hollandiában, a népi demokratikus államok közül Csehszlovákiában, Lengyelországban van már hasonló szabadtéri néprajzi múzeum. Nemrégiben Bukarestben nyitottak meg ilyen intézményt és most Moszkva mellett kezdenek hozzá hatalmas területen a Szovjetunió szabadtéri néprajzi múzeumának építkezéséhez. Magyarországon a Millenáris-kiállítás alkalmával mutattak be egy teljes magyar falut, amelynek berendezése a kiállítás után a Néprajzi Múzeumba került. Vidéken Balassagyarmaton volt hasonló kezdeményezés. A Palóc Múzeum melletti parkban látható a palóc-udvar. Veszprémben pedig a Bakonyi Múzeum mellett építettek fel egy bakonyi házat.

Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem építészettörténeti tanszékén dr. *Vargha László* adjunktus irányításával folynak a szabadtéri néprajzi múzeum előkészítő tanulmányai. Tavaly két diploma-terv is készült, az egyik a Zugligetben, a másik Tihanyban javasolta az intézmény létesítését. A részletes tanulmányozás során megállapították, hogy a javasolt helyek nem alkalmasak a szabadtéri múzeum létrehozására. Az

aranyhegyi vidék viszont minden tekintetben megfelelő, mert könnyű a megközelítése és terepviszonyai is olyanok, hogy egyaránt alkalmas az alföldi és a dombvidéki, vagy hegyvidéki tájjellegű épületek elhelyezésére.

Már összeállítottak egy listát, amelyen 60–80 olyan tájjellegű objektum szerepel, amelyek alapját képezhetik a szabadtéri múzeumnak. Ide kerül többek között a vámosoroszi szárazmalom, a szalafoi kástu (emeletes kamara), az őrségi harangláb, a tardi üstökőház, egy szigligeti különleges pajta, egy alföldi szélmalom, a ráckevei hajómalom, egy Baranya megyei olajútó, a mándi paticsfalas (gerendaváz, sövényfonású, tapasztottfalú) templom és sok más jellegzetes tájépítke-

s. A szabadtéri múzeumban tájak szerint csoportosítják majd az épületeket.

A múzeumi elhelyezésre kiszemelt épületeket a Műemlékek Országos Felügyelőisége védetté nyilvánítja. Az épületeket gondosan felméri, bontáskor minden darabot külön megszámoznak és a múzeum területén hasonló gondossággal a legzaksszerűbben, eredeti formájukban építik fel újból. Az épületek alá beton-alapot helyeznek. A tervek szerint először egy kisebb tájegység teljes építészeti anyagát szállítanak fel a szabadtéri múzeumba. Például a Vas megyei Őrség faépületeiből választanak ki a legjellegzetesebb, néprajzi szempontból legritkább lakóházat, pajtát, kástut, méhest és más épületeket. Az újbóli felépí-

tésnél helyi mestereket akarnak foglalkoztatni, akik a legjobban ismerik az ottani építkezési módokat. A házakat eredeti tájjellegű tárgyakkal, bútorokkal rendezik majd be. A múzeum területének kialakítására az Építőművészek Szövetsége mesteriskolája tervpályázatot szándékszik hirdetni.

A Magyar Tudományos Akadémia a közeli napokban ankétot rendez a szabadtéri néprajzi múzeummal kapcsolatban. A megbeszélésen részt vesznek az Akadémia néprajzi és építészettörténeti bizottságának tagjai, a Hazafias Népfront, az érdeklét miniszteriumok, a fővárosi tanács, a Műemlékek Országos Bizottsága és a fővárosi idegenforgalom képviselői.

Gárdonyi Jenő